

La honte de la nudité : Adam et Eve par E. James Tissot

Adam et Eve se voient nus

Les pagnes de la honte

Après la faute Adam et Eve "découvrent" qu'ils sont nus et en éprouvent de la honte. Cette nudité n'est pas à prendre à la lettre, elle traduit l'état d'esprit de celui qui vient de chuter.

בראשית פרק ג'

וַתִּפְקְחֵנָה, עֵינֵי שְׂנֵיהֶם, וַיֵּדְעוּ, כִּי עִרְמָם הֵם; וַיִּתְּפְרוּ עֲלֵה תְּאֵנָה, וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חֲגָרֹת.

Genèse Chapitre 3

⁷ Leurs yeux à tous deux se dessillèrent, et ils connurent qu'ils étaient nus ; ils cousirent ensemble des feuilles de figuier, et s'en firent des pagnes.

רש"י

וַתִּפְקְחֵנָה וְגו'. לְעֵינַיִן הַחֲכָמָה דְּבַר הַכְּתוּב וְלֹא לְעֵינַיִן רְאִיָּה מִמַּשׁ וְסוֹף הַמִּקְרָא מוֹכִיחַ וַיֵּדְעוּ כִּי עִרְמָמִים הֵם. אִף הַסּוּמָא יוֹדֵעַ כְּשֶׁהוּא עָרוּם אֵלֵּא מֵהוּ וַיֵּדְעוּ כִּי עִרְמָמִים הֵם מִצְּוָה אַחַת הֵיטָה בְּיָדָם וְנִתְעַרְטְלוּ הֵימָנָה (בְּרֵאשִׁית רַבָּה) עֲלֵה תְּאֵנָה. הוּא הָעֵץ שֶׁאָכְלוּ מִמֶּנּוּ בְּדָבָר שֶׁנִּתְקַלְקְלוּ בּוֹ נִתְקַנּוּ אֲבָל שְׂאֵר הָעֵצִים מְנַעֲוִים מִלְטוֹל עֲלֵיהֶם וּמִפְּנֵי מֵה לֹא נִתְפָּרְסָם הָעֵץ שֶׁאֵין הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חָפֵץ לְהוֹנּוֹת בְּרִיָּה שְׂלֵא יִכְלִימוּהוּ וַיֵּאמְרוּ זֶהוּ שְׂלָקָה הָעוֹלָם עַל יְדוֹ מִדְּרֹשׁ רַבִּי תַנְחוּמָא

Rachi

"Leurs yeux se dessillèrent": sous le rapport de l'intelligence, et non de la vue elle-même, comme le prouve la fin du verset:

"ils connurent qu'ils étaient nus": l'aveugle aussi sait qu'il est nu! Que veut dire alors : "ils surent qu'ils étaient nus"? Ils ne détenaient qu'une seule mitsva (commandement), et ils s'en sont "dénudés".

"Des feuilles de figuier" c'est de cet arbre qu'ils avaient mangé. Ce qui avait causé leur perte leur a apporté aussi le remède. Tandis les autres arbres les ont empêchés de prendre leurs feuilles. Et pourquoi cet arbre n'est-il pas nommé en toutes lettres? C'est parce que Dieu n'aime humilier aucune de Ses créatures, et afin que les hommes ne Lui fassent pas honte en disant : "Voici celui à cause duquel le monde a été puni!".

ספורנו

וּתְפַקְחָנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם. נָתַנוּ לָב אֶל כָּל עָרֵב לְתַעֲנוּג אֶף עַל פִּי שְׁיִזִּיק, כִּי שִׁימַת לָב וְהַשְּׁגָחָה בְּדָבָר תִּקְרָא פְּקִיחַת עֵינָו, כְּאָמְרוּ "אֶף עַל זֶה פְּקִיחַת עֵינֶיךָ" (איוב יד, ג).

וַיִּדְעוּ כִּי עֵירָמָם הֵם. יִדְעוּ שְׂרָאוּי לְכִסּוֹת מְקוֹם הָעֶרְוָה, בְּהִיּוֹת מַעֲתָה רַב פְּעֻלָּתוֹ מְכֻנָּת לְתַעֲנוּג מְאוּס וּמִזִּיק.

Sforno

"Leurs yeux à tous deux se dessillèrent": ils désirèrent des plaisirs bien que malsains, car toute attention portée à une chose correspond aux yeux dessillés ainsi qu'ils ont dit : "Et c'est sur cet être que tu as les yeux ouverts" ([Job 14,3](#)).

"Ils connurent qu'ils étaient nus": ils surent qu'il était convenable de couvrir leurs nudités étant dès lors attirés par des plaisirs repoussants et malsains.

אור החיים

ותפקחנה עיני וגו'. [...] עוד ירמוז באומרו ותפקחנה על דרך אומרם זל (סוטה ג.) אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נסתתמו עיני שכלו [...] פירוש שאחר שעברו העבירה ועבר המסית המכונה במדת חשך שמחשיך עיני האדם תכף ומיד נפקחו עיניהם והרגישו כי ערומים הם פירוש שנפשטו מזהרא דקדושה. וכן יקרה לכל רשע שבגמר מעשה הרע ירגיש כי התעיב ויכלם במעשיו ויאירו עיני שכלו. ולדברי רזל (פדרא פיד) שאמרו וזה לשונם לבושו של אדם הראשון עור ציפורן וענן כבוד מכסה עליו יתיישב הכתוב על נכון אומרו כי ערומים הם ממלבוש שהיה עליהם:

Or Ha'haïm

"Leurs yeux à tous deux se dessillèrent" : [...] cela fait également allusion à ce que les Sages, de mémoire bénite, énoncent: "un homme ne transgresse que s'il a manqué d'intelligence" (Traité Sota 3a) [...] c'est-à-dire que, la transgression une fois réalisée, l'incitateur, surnommé le "côté obscur" car il obscurcit le regard des hommes, s'en est allé, et leurs yeux se sont alors dessillés et ils se sont sentis nu, dépourvus du scintillement de sainteté. Il en va ainsi pour tout mécréant ; le forfait une fois commis, ils réalisent qu'ils se consomment dans leurs démarches et leur intelligence les éclaire. Selon nos maîtres, de mémoire bénite, qui ont ainsi dit : "le premier humain est recouvert d'ongle et un nuage de gloire l'entoure" (Avot de Rabbi Nathan, chapitre 14) le verset est donc précis en disant qu'ils étaient nus du vêtement qui était le leur.

מסכת סנהדרין ע.

ר"מ אומר אותו אילן שאכל אדם הראשון ממנו גפן היה שאין לך דבר שמביא יללה לאדם אלא יין ר' יהודה אומר חטה היה שאין התינוק יודע לקרוא אבא ואימא עד שיטעום טעם דגן רבי נחמיה אומר תאנה היה שבדבר שקלקלו בו נתקנו

Talmud Babylone Traité Sanhédrin 70a

Rabbi Méïr dit: l'arbre duquel Adam a consommé le fruit était une vigne car rien n'apporte le malheur à l'homme sinon le vin. Rabbi Yéhouda dit: il s'agissait de blé car le nourrisson ne

sait appeler ses parents avant qu'il n'ait mangé du blé. Rabbi Né'hémia dit: c'est une figue dont on parle car par là-même où ils ont fauté, ils ont obtenu réparation.

בראשית רבה פרשה יט'

אָמַר רַבִּי אַבָּא בַר כַּהֲנָא חֲגוּרָה אֵין כְּתִיב כָּאן, אֶלָּא חֲגוּרָת, חֲגוּרֵי חֲגוּרוֹת, אֶסְטִיכּוֹן, גְּלִיוֹן, סְדִינִים, כְּשֵׁם שְׁעוֹשִׂים לְאִישׁ כִּד עוֹשִׂין לְאִשָּׁה, צְלָצְלוֹן, קוֹלְסִין, סְכָנִין.

Genèse Rabah Chapitre 19

⁶ Rabbi Aba Bar Kahana dit: il n'est pas écrit pagne mais pagnes (au pluriel), des pagnes composé de plusieurs pagnes: des ceintures, des vêtements d'une étoffe fine, des oreillers, pour homme comme pour femme, des bandages, des chapeaux et des écharpes.